

POSTANOWIENIE

Dnia 19 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa M. B.

przeciwko S. w E.

o zapłatę ryczałtu za noclegi,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 września 2018 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w S.

z dnia 18 maja 2017 r., sygn. akt III Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. oddala wniosek o zasądzenie od strony pozwanej
na rzecz powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S., wyrokiem z 18 maja 2017 r., oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w E. z 7 września 2016 r., którym zasądzone od pozwanego S. P. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą S. w E. na rzecz powoda M. B. kwotę 19.806,24 zł tytułem ryczałtu za noclegi związane z wykonywaniem podróży służbowych w okresie od 14 listopada 2014 r. do 27 marca 2015 r. wraz z ustawowymi odsetkami. W pozostałym zakresie powództwo o zapłatę ryczałtu za noclegi zostało oddalone.

Pozwany zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego:

- 1) art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 2 – § 5 k.p. w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167; dalej: rozporządzenie z 2013 r.), polegające na wydaniu rozstrzygnięcia na podstawie przepisów prawa materialnego, których stosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym uznano za niezgodne z Konstytucją wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego;
- 2) art. 77⁵ § 2 – 5 k.p. w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia z 2013 r. przez jego niewłaściwą wykładnię, polegającą na przyjęciu, że przepis ten stosuje się wprost do kierowców, podczas gdy wskazany przepis odnosi się do pracowników odbywających podróże służbowe w rozumieniu Kodeksu pracy a obowiązujące przepisy prawa zawierają odrębne regulacje dotyczące kierowców, w szczególności w zakresie czasu pracy i definicji podróży służbowej;
- 3) § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia z 2013 r., przez niewłaściwe zastosowanie, polegające na oparciu rozstrzygnięcia na przepisach tego rozporządzenia w sytuacji, gdy akt ten został wydany na podstawie delegacji ustawowej z art. 77⁵ § 2 k.p. i swoim zakresem obejmował podróż służbową określoną w art. 77⁵ § 1 k.p. przy uwzględnieniu ograniczonego kręgu pracowników oraz incydentalnych podróży służbowych, z pominięciem podróży służbowych, o których mowa w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, zdefiniowanych w art. 2 pkt 7 tej ustawy.

Skarżący zarzucił również naruszenie przepisów prawa procesowego, mające wpływ na wynik sprawy: art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c., przez dokonanie niedostatecznie wnikliwej oceny i

niedostateczne rozważenie wszystkich zarzutów apelacji, tj. apelacyjnego zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i zarzutu sprzeczności ustaleń Sądu pierwszej instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, których istota sprowadzała się do wniosku, że Sąd pierwszej instancji pominął szereg dowodów, które wskazywały na porozumienie stron postępowania w zakresie ujęcia wszelkich należności z tytułu podróży służbowych kwotą 47 euro za dobę, wypłacaną powodowi obok wynagrodzenia zasadniczego.

Skarżący wniósł o uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w S. z 18 maja 2017 r. przez zmianę wyroku Sądu Rejonowego w E. z 7 września 2016 r. i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w S. w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na istotne zagadnienie prawne i oczywistą zasadność skargi. Istotne zagadnienie prawne miałyby dotyczyć ryczałtów za noclegi dla kierowców w transporcie międzynarodowym, gdyż dotychczasowa interpretacja przepisów dokonywana przez sądy powszechne, jak również Sąd Najwyższy, wywołała istotne rozbieżności w orzecznictwie. W ocenie skarżącego, skarga jest również oczywiście uzasadniona z uwagi na okoliczności rozpoznawanej sprawy i wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15 (OTK-A 2016, poz. 93). Podstawą zaskarżonego rozstrzygnięcia oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji był przepis prawa materialnego, który został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją.

W piśmie nazwanym odpowiedzią na skargę kasacyjną pełnomocnik powoda wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pismo to zostało zwrócone na podstawie art. 132 § 1 zdanie trzecie

k.p.c. (zarządzenie z 4 października 2017 r.). Wniosek pełnomocnika powoda o przywrócenie terminu do wniesienia odpowiedzi na skargę kasacyjną został oddalony (postanowieniem Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2017 r.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W przypadku powołania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Sformułowanie zagadnienia prawnego powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju sądowej wykładni oraz prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, przez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych konkretnych przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Z kolei w przypadku oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy w motywach wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania zawrzeć wywód prawny

wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, o tyle dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Przenosząc te wymagania na grunt rozpoznawanej sprawy, należy stwierdzić, że autor skargi kasacyjnej nie wykazał istnienia powołanych przesłanek tzw. przedsądu.

Podnosząc istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący nawet go nie sformułował. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie nawiązał do treści przepisów objętych podstawami (zarzutami) skargi kasacyjnej, ani nie wyjaśnił, na czym polegają problemy w dekodowaniu zawartych w nich norm prawnych, jak również nie przedstawił argumentacji jurejdycznej, za pomocą której wykazałby, że przedstawione wątpliwości wskazują na istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Najbardziej znaczące dla decyzji Sądu Najwyższego było to, że skarżący nie nawiązał do treści określonego przepisu i jego interpretacji. Tymczasem obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. oraz wykazanie jego istotności. Rolą Sądu Najwyższego – przy dokonywaniu oceny czy skarga

kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania – nie jest bowiem doszukiwanie się w uzasadnieniu podstaw skargi kasacyjnej argumentacji mającej wykazać istnienie istotnego zagadnienia prawnego. Przedstawienie takiej argumentacji w uzasadnieniu podstaw skargi służy bowiem jedynie wykazaniu zarzucanego naruszenia prawa materialnego lub procesowego, a nie wykazaniu istnienia okoliczności przemawiających za przyjęciem skargi do rozpoznania. W ramach przedsądu Sąd Najwyższy bada tylko przedstawione w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 listopada 2011 r., III UK 10/11, LEX nr 1124105).

Chybiona jest też teza o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Prezentując tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skarżący nie przedstawił wywodu prawnego wyjaśniającego, na czym polega kwalifikowane naruszenie przez Sąd drugiej instancji przepisów materialnoprawnych lub procesowych, które doprowadziło do wydania oczywiście niesłusznego wyroku. Powołał się w tym zakresie jedynie na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15, a to nie jest wystarczające. Argumentów za istnieniem tej przesłanki przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, na przykład w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu. Nie jest to jednak rolą Sądu Najwyższego na etapie badania kryteriów przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O ile można się zgodzić ze skarżącym, że będące konsekwencją powołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15, pozbawienie mocy prawnej art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców przewartościowało sytuację prawną kierowców zatrudnionych w przewozach międzynarodowych, o tyle nie jest to równoznaczne ze stwierdzeniem, że kierowcom transportu międzynarodowego (mającym status pracownika) nie przysługują jakiejkolwiek należności z tytułu podróży służbowej. Nie świadczą o tym w każdym razie argumenty i rozważania przedstawione w uzasadnieniu wyroku Trybunału. Wynika z nich jednoznaczny postulat, skierowany do ustawodawcy, aby uregulował zasady zwrotu kosztów podróży służbowej kierowców w sposób adekwatny do warunków ich pracy (przy uwzględnieniu interesów pracodawcy).

Powolał się na te argumenty Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z 26 października 2017 r., III PZP 2/17 (LEX nr 2379708), zgodnie z którą ryczałt za nocleg w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w transporcie międzynarodowym może zostać określony w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (art. 77⁵ § 3 k.p.) poniżej 25% limitu, o którym mowa w § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) oraz w § 16 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r. poz. 167). W uchwale tej Sąd Najwyższy przesądził, że do pracowników – kierowców w transporcie międzynarodowym nadal znajdują zastosowanie reguły rozliczania podróży służbowej określone w Kodeksie pracy i rozporządzeniu wykonawczym do art. 77⁵ k.p. Stwierdził też, że zgadza się z postawioną przez Trybunał Konstytucyjny diagnozą, iż „kaskadowa” podstawa prawna nie konweniuje z regułami prawidłowej legislacji, a tym samym pozostaje w opozycji wobec zasad obowiązujących w demokratycznym państwie prawnym. Nie znaczy to jednak, że wobec braku działań legislatora można poniechać rekonstrukcji stanu prawnego powstałego po usunięciu art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców. Przepisy art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców oraz art. 5 k.p. i art. 77⁵ k.p. nie zostały derogowane. Oznacza to, że w przypadku pracowników – kierowców w transporcie międzynarodowym zastosowanie znajduje wprost art. 77⁵ k.p., a zatem przysługują im należności z tytułu podróży służbowych określone w umowie o pracę, regulaminie wynagradzania, układzie zbiorowym pracy albo w powszechnie obowiązujących przepisach prawa stanowionego.

Wypada podkreślić, że według wiążących w postępowaniu przed Sądem Najwyższym ustaleń Sądów obu instancji, pozwany pracodawca nie uregulował kwestii należnego powodowi ryczałtu za noclegi w podróży służbowej w przepisach wewnątrzzakładowych. W łączącej strony umowie o pracę także nie uregulowano

dochodzonego świadczenia. Jak przyjął Sąd *meriti*, między stronami nie było ustaleń, aby wypłacana przez pracodawcę „dieta” przewidziana w umowie o pracę obejmowała także ryczał za nocleg. Biorąc pod uwagę taki stan rzeczy, Sąd zasądził sporną należność zgodnie z powołanymi przepisami (art. 77⁵ k.p. i przepisami wykonawczymi do Kodeksu pracy).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy nie uwzględnił wniosku pełnomocnika powoda o zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, ponieważ „odpowiedź na skargę kasacyjną” została zwrócona (na podstawie art. 132 § 1 zdanie trzecie k.p.c.) a następnie ponownie wniesiona, jednak już po terminie z art. 398⁷ § 1 k.p.c. W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nie stanowi odpowiedzi na skargę tak nazwane pismo procesowe, wniesione po upływie ustawowego terminu do dokonania tej czynności. W konsekwencji, nie wywołuje ono skutków w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym (art. 167 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.), obejmujących sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 14 lutego 2012 r., II PK 139/11, LEX nr 1167468). Nie było podstaw do przywrócenia terminu do wniesienia odpowiedzi na skargę kasacyjną, ponieważ treść art. 132 § 1 zdanie trzecie k.p.c. jest jednoznaczna i oczywista. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy oddalił wniosek powoda o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.